

Beszámolók ◦ Szemlék ◦ Közlemények

SZABVÁNYOSÍTÁS

A tudományos-műszaki tájékoztatás szabványosításának lehetőségei és fokozatai

(Tervezet a tudományos és műszaki tájékoztatás ágazati rendszerének előszabványosítására)

A tudományos-műszaki tájékoztatás egész rendszere szabványosítható. A Szovjetunióban az automatizált irányítási rendszerek részeként szereplő ágazati és vállalati tudományos-műszaki tájékoztatás szabványosításában nagy eredményeket értek el, de még sok hiányosság mutatkozik ebben a munkában.

A szabvány akkor éri el a célját, ha valamely vonatkozásban megakadályozza azt, hogy egy adott termék minősége a reálisan elérhető műszaki-technológiai színvonal alá süllyedjen, a terméket pedig kompatibilissé teszi. Ha azonban a tudományos-műszaki tájékoztatás ágazati rendszereinek összességét nézzük, egyelőre nem beszélhetünk mindenütt reálisan elérhető műszaki-technológiai színvonalról. Ezért meghatározott célokat kitűző ágazati irányelvekre van szükség. Az irányelvek tartalmazzák az ágazat tudományos-műszaki tájékoztatási rendszerének célját, feladatait és szolgáltatásait, meghatározzák a rendszer szervezési és fejlesztési elveit, korszerűsítésének útjait. Az irányelvek a központi ágazati tudományos-műszaki tájékoztatási intézet által a tájékoztatás fejlesztésének irányításában, koordinálásában és módszertani gondozásában szerzett tapasztalatokra épülnek. Az irányelvek alapját képezik továbbá a Szovjetunió Minisztertanácsa Tudományos és Műszaki Állami Bizottságának, az Össz-szövetségi Ágazatközi Tudományos Kutató Intézetnek irányítási és módszertani anyagai, ágazati konferenciák és értekezletek határozatai, miniszteri rendeletek, a minisztériumi műszaki főigazgatóságok utasításai stb.

A tudományos-műszaki tájékoztatás ágazati rendszere nagyméretű, gyakran országos hatókörű rendszer, amely a rokon iparágak csoportjainak rendszereivel egységet alkot. Az irányelvek célja a rendszer funkcionális és logikai leírása, a célok és problémák tükrében.

Egy-egy irányelv vezérfonal valamely minisztériumhoz tartozó szervezet és vállalat számára a tudományos-műszaki tájékoztatási szolgáltatások irányításához és fejlesztésük meghatározásához.

A következőkben az ágazati irányelvek egy mintájának tervezetét ismertetjük.

Ágazati tudományos-műszaki információs rendszerek szervezetét, célját, feladatait és fejlesztését szabályozó irányelvek (javaslat)

1. Általános rendelkezések

A minisztérium ágazati tudományos-műszaki tájékoztatási rendszerét (a következőkben: rendszer) szervezeti, tudományos és módszertani tervek rögzítik.

Jelen dokumentum a rendszer funkcionális leírását tartalmazza és alapul szolgál a rendszer és fontosabb elemei fejlesztési programjainak kimunkálásához.

2. Szervezési elvek, a rendszer fejlesztésének koncepciója

2.1 Általános rendelkezések

2.11 A rendszer magában foglalja a tudományos-műszaki tájékoztatás központi szervét, továbbá a vállalatok és intézmények tudományos-műszaki tájékoztatási szerveit; az információk elemzésének, értékelésének és átdolgozásának technológiai folyamatait; a műszaki berendezéseket és a szervezeti és módszertani intézkedéseket.

2.12 A rendszer rokon iparágakra terjed ki, de egyben szerves része a tudományos-műszaki tájékoztatás országos rendszerének is. A rokon iparágak rendszerében elfogadott alapelvek, technológiai folyamatok, szervezeti

és módszertani működési formák és műszaki eszközök a rendszer számára is kötelezőek. Az egyes iparágak sajátosságai által megkövetelt módosításokat és kiegészítő funkciókat a központi tudományos-műszaki tájékoztatói intézet dolgozza ki és a minisztérium hagyja jóvá.

2.13 A rendszer elemei:

2.131 a vállalatok tudományos-műszaki tájékoztatói szervei (osztályai, irodái). Feladatuk a vállalati szakemberek tájékoztatása, tudományos-műszaki propaganda végzése, az élenjáró tudományos eredmények és műszaki tapasztalatok terjesztése;

2.132 a vezető egyesületek és nagyvállalatok tudományos-műszaki tájékoztatói szervei (osztályai). Feladatuk az egyesülés vagy a vállalat szakembereinek tájékoztatása;

2.133 az ágazati tudományos-műszaki információs központ. Feladata a fejlesztés irányítása, a koordinálás, a módszertani segítség a tájékoztatás minden ágában, továbbá az ágazat és a rokon iparágak főhatóságai vezetőinek és szakembereinek tájékoztatása;

2.134 a vállalati tudományos-műszaki információs szervek együttműködnek egymással közvetlenül, vagy a vezető egyesületek és nagyvállalatok információs szerveivel, mégpedig az adott szintre jóváhagyott tematikai és funkcionális munkamegosztásnak megfelelően;

2.135 a vezető egyesületek és nagyvállalatok információs szervei közvetlenül, vagy az ágazati információs központ révén működnek együtt. Az együttműködés rendjét irányelvek, utasítások és módszertani előírások szabályozzák;

2.136 az ágazati információs szervei más ágazatok információs szerveivel és vállalataival elsősorban az ágazati információs központ útján működnek együtt;

2.137 a vállalati információs szervek működését a minisztérium műszaki főosztálya és az ágazati központ ellenőrzi.

2.14 A rendszer keretébe tartozó technológiai folyamatokat ágazati és vállalati szabványok, továbbá irányelvek határozzák meg.

2.15 Az ágazati és vállalati szabványok, továbbá irányelvek a rendszer valamennyi szervezeti egységére vonatkoznak. A szabványok és irányelvek betartásának elmulasztásáért felelős vezetők és személyek fejelelősségre vonhatók.

2.2 A rendszer célkitűzései

2.21 A rendszer célkitűzéseit és feladatait az ágazati egészének célkitűzései és feladatai határozzák meg, amelyekből következnek az információs rendszer tökéletesítését célzó konkrét tennivalók.

A rendszer fő célkitűzései:

2.211 az ágazati tudományos és műszaki fejlettségi szintjének komplex elemzése. Az ágazati műszaki fejlesztési irányvonalának meghatározása; döntéselőkészítési adatok összeállítása a műszaki színvonal növeléséhez, a tervteljesítéshez és a tudományos kutatások hatékonyságának elősegítéséhez;

2.212 hosszú- és rövidtávú tudományos-műszaki prognózisok készítése, részvétel az ágazati fejlesztési tervek kidolgozásában;

2.213 a szabadalomképes tudományos és műszaki megoldások felderítése, ezek prioritásának védelme a Szovjetunióban és külföldön az export és a licencia-eladás bővítése érdekében;

2.214 az ágazati intézményekben és vállalataiban folyó tudományos kutatás és termelés operatív tájékoztatása;

2.215 tudományos-műszaki eredmények, élenjáró tudományos-műszaki és termelési tapasztalatok ágazatközi iparágon belüli cseréjének elősegítése. A tudományos-műszaki propaganda szervezése;

2.216 az ágazati eredményei publikálásának fejlesztése a tudományos-műszaki eredmények cseréje céljából;

2.217 tudományos-kutató, módszertani, valamint szervezési tevékenység a tudományos-műszaki tájékoztatói ágazati rendszere irányításának fejlesztésére, koordinálására és tökéletesítésére.

2.3 A rendszer feladatai

2.31 Tudományos és módszertani feladatok:

2.311 valamennyi szint vezetői és szakemberei információs szükségletének rendszeres tanulmányozása. Az elemzés során szerzett ismeretek hasznosításával a tájékoztatói munka folyamatos korszerűsítése a rendszer valamennyi egységében;

2.312 egységes módszerek, eszközök és technológiai folyamatok meghonosítása a tudományos és műszaki tájékoztatásban;

2.313 az ágazati tudományos-műszaki tájékoztató központja és az iparági vállalatok által kidolgozott automatizált információkereső rendszerek nyelvi, műszaki, program- és technológiai kompatibilitásának biztosítása;

2.314 a rendszer optimális formáinak kutatása és azok alkalmazása, figyelembe véve az ágazati irányítás szerkezetének követelményeit.

2.32 Szervezési feladatok:

2.321 az információelemző és -értékelő szervezeti egységek hálózatának fejlesztése. Az ágazati vezető szerveinek és vezető szakembereinek prognosztikus, szemle jellegű, jeladó, faktografikus és egyéb információkkal való ellátása;

2.322 az ágazatközi információcseré intenzitásának növelése és az ágazat tudományos-műszaki eredményeit feltáró, a népgazdaság más ágazatai számára átadható információk áramlásának fokozása;

2.323 anyagi ösztönzők alkalmazása a tájékoztatási szervek gazdálkodásának fejlesztésében fizetett szolgáltatások bevezetésével és a nyereségnek az intézmény szükségleteire és dolgozóinak juttatására fordításával;

2.324 a tudományos-műszaki tájékoztatási szervek felépítésének rendezése, hogy minden egyes szerv azonos jogi státushoz jusson.

2.33 Technikai jellegű feladatok:

2.331 a tudományos-műszaki tájékoztatással kapcsolatos feltérési, keresési és terjesztési folyamatok automatizálása az automatizált ágazati irányítási rendszerekben alkalmazott technikai eszközök alapján;

2.332 a tudományos és műszaki tájékoztatási szervek ellátása nagyteljesítményű mikrofilmezési, másoló, sokszorosító és szervezéstechnikai berendezésekkel.

2.4 A fejlesztés irányítását az alábbiak koordinálásával és ellenőrzésével kell megvalósítani:

2.41 az ágazati tudományos és műszaki tájékoztatási rendszer fejlesztésével kapcsolatos tudományos-kutató és módszertani terv teljesítése;

2.42 a tájékoztatási anyagok kiadását meghatározó ágazati tervek teljesítése;

2.43 a szemlék és elemző dokumentumok közzétételét meghatározó ágazati tervek teljesítése;

2.44 az állománygyarapításra vonatkozó tájékoztatási tevékenység ágazati tervének teljesítése;

2.45 az ágazat tudományos-műszaki propaganda (kiállítások, konferenciák, szemináriumok) szervezésével kapcsolatos tervének teljesítése.

3. A tudományos tájékoztatási tevékenység elemzése és értékelése. Az elemzéssel foglalkozó részegységek hálózatának kifejlesztése, ezek működésének szervezése

3.1 Az információk elemzésével és értékelésével foglalkozó egységek hálózata a rendszeren belül fejlődik ki. Ezek – az információt feldolgozó egységekkel együttműködve – tanulmányozzák, elemzik és értékelik a tudomány, a technika és a termelés fejlődését, különösen a vállalatok témakörébe eső haladó megoldásokra vonatkozó információs anyagokat és ellátják a szükséges prognosztikus, jeladó, ajánló és szemleszerű információkkal és adatokkal a kutatás, az irányítás és a tervezés szerveit.

3.2 Az ágazati tájékoztatási központ keretében információelemző központ működik, amely az információelemző egységek magja.

3.3 Az információelemző és -értékelő egységek munkájának termékei a tárgyban érdekelt valamennyi vállalat-hoz eljutnak, függetlenül attól, hogy azok az adott főhatósághoz tartoznak-e.

3.4 Az információelemző és -értékelő egységekben magasán képzett szakembereknek kell dolgozniuk.

4. Az egymással kölcsönös kapcsolatban álló automatizált ágazati tájékoztatási központok hálózatának fejlesztése

4.1 A rendszer keretében az információgyűjtés, feldolgozás, keresés és terjesztés folyamatainak automatizálása a tudományos és műszaki tájékoztatás automatizált rendszerének (mint az automatizált irányítási rendszer egyik alrendszerének) bázisán valósul meg.

4.2 Az automatizált rendszer az iparág vezető vállalatainak automatizált információs rendszereiből kialakított hierarchikus hálózat, amely az információcseré csatornáin keresztül egységes egészet alkot, s mint ilyen alkalmas az információs állomány, a programellátottság, a számítógépi és információtechnikai eszközök, az információfeldolgozás technológiai folyamatai alapján – minimális költségekkel – az ágazat információszükségletének kielégítésére. A hálózat központja az ágazat tudományos és műszaki tájékoztatási központja, amely az információcseré automatizált rendszereinek hierarchikus hálózatán keresztül kapcsolódik a rokon ágazatokhoz és az össz-szövetségi információs központokhoz.

4.3 Az automatizált rendszer az ágazatközi és a rendszerközi integrációval, valamint a felhasználók – az ágazat, a rokon-ágazatok és a felsőoktatási intézmények kereteiben kialakított – együttműködése révén fejlődik. Az együttműködéshez pontosan meghatározták a megrendelők kötelezettségeit a dokumentumokat feltáró, betápláló és felhasználó rendszerekkel szemben.

4.4 Az automatizált rendszer munkarendje és funkcionális egysége az alábbiakban jut kifejezésre:

4.41 az automatizált rendszer keretében a nyelvi és műszaki eszközök, továbbá a programok kompatibilis egysége teszi lehetővé a rendszer valamennyi láncszemének összehangolt működését;

4.42 elsősorban a dokumentumok és a faktografikus információk keresésével és terjesztésével kapcsolatos folyamatokat, valamint a rendszer megfelelő láncszemei között létesített telekommunikációs folyamatokat gépesítik;

4.43 a nyelvi egységet az ágazati tájékoztatási központ által irányított ágazati szótár- és terminológiai szolgálat teremti meg. A szolgálat fő tevékenysége a tudományos és műszaki dokumentumokban használatos szókészlet gyűjtése, nyilvántartása és rendszerezése;

4.44 az információforrások feldolgozásának egységes technológiáját teremtik meg, amely a dokumentumoknak a rendszerbe történő egyszeri inputján alapszik, és amelynek célja a felesleges párhuzamos feldolgozások megszüntetése;

4.45 az automatizált rendszer valamennyi láncszemének műszaki és programbeli ellátásában egységes tudományos-műszaki politikának kell érvényesülnie, hogy a rendszer minden láncszemében fel lehessen használni a rendszeresített technikai eszközöket és információhordozókat;

4.46 a rendszer software-jének kidolgozásában az ágazati tájékoztatási központ irányítása alatt részt kell vennie minden érdekelt vállalatnak.

5. Az információfeldolgozás főbb folyamatainak fejlesztése

5.1 A rendszer keretében fejleszteni kell az információfeldolgozás főbb folyamatait, így:

5.11 a dokumentumok feldolgozását (nyilvántartás, a referátumok bibliográfiáinak összeállítása, indexelés, tárolás, keresés);

5.12 az információk elemzését és szintetizálását, az ágazat tudományos és műszaki fejlődési irányainak kidolgozásához és meghatározásához szükséges adatok válogatását és értékelését.

5.2 Az információfeldolgozás folyamatait a tájékoztatási szervek közötti tárgyköri szakosodás, illetve a nagy tömegű, munkaigényes és gyakran párhuzamos információs folyamatok központosítása figyelembevételével kell szabályozni. Az alacsonyabb szintű tájékoztatási szervezetben ezáltal felszabaduló tartalékokat az információk elemzésére és értékelésére kell felhasználni.

5.3 A kiadói tevékenységet a kiadványfajták és a kiadás-foglalkozó szervezetek számának csökkentésével, valamint a prognosztikus, a szemleszerű és elemző, az ajánló és faktográfiai információk arányának növelésével, illetve a szerzői kéziratok letétbehelyezésének általános-sá tételével kell szabályozni.

6. Az ágazatközi információcsere fejlesztése

6.1 Az ágazat tájékoztatási központja és az iparági vállalatok tevékenységük fejlesztésében arra törekcsenek, hogy az ágazat tudományos-műszaki eredményei a népgazdaság valamennyi érdekelt ágazatába eljussanak. Ennek során gondoskodnak a felhasználói igények operatív kielégítéséről, beleértve kiegészítő kérések teljesítését, a teljes műszaki dokumentáció rendelkezésre bocsátását, továbbá konzultációt és műszaki segítség nyújtását is.

6.2 Az ágazatközi információcsere központi szerve a VNTICentr-ben (Vszeszojuznnyj naucsno-tehnicieszkij informacionnyj centr = Össz-szövetségi Tudományos és Műszaki Információs Központ) és a VIMI-ben (Vszeszojuznnyj insztitut mezsotraszlevoj informacii = Össz-szövetségi Ágazatközi Információs Intézet) található központi kutatásnyilvántartás.

6.3 A rendszeren belül az ágazatközi információcsere szervezése és tökéletesítése az együttműködésen és a tájékoztatási szervekhez beérkeztetett dokumentumok feldolgozásának szabályozásán alapul.

6.4 Az ágazatközi információcsere részint hagyományos módszerekkel (jeladó információs kiadványok közzététele, ezek kötelező megküldése minden érdekelt tájékoztatási szervnek, a primer források rendelkezésre bocsátása), részint pedig a szelektív információterjesztés segítségével valósul meg.

6.5 Az ágazat tájékoztatási központjában az egységes mikrofilmzési rendszerrel kompatibilis mikrofilmgyűjteményt kell kialakítani a kutatási és fejlesztési jelentésekről.

6.6 A tudományos és műszaki eredmények értékeléséért, beszerzéséért, nyilvántartásáért, cseréjéért és használatáért felelős szolgálatok rendszeresen gyűjtik a népgazdaság más ágazataiban is felhasználható információkat, ezeket átadják a VNTICentr-nek és a VIMI-nek, ahol ezekből operatív dokumentumokat állítanak össze, ezek alapján a felhasználók hozzájuthatnak a műszaki dokumentációkhoz, illetve konzultációkban és műszaki segítségben részesülhetnek.

7. A tájékoztatás fejlesztése

7.1 A vezetők és a szakemberek teljes tájékoztatását a központi kutatásnyilvántartás, a tudományos és műszaki jelentések szabványosítása, az információs állományok kibővítése a műszaki megoldásokat tartalmazó dokumentumokkal, az állományok tárgyköri szakosítása, a szemleszerű információk arányának növelése, a faktográfus tájékoztatási apparátus széles körű fejlesztése és az információforrásokra vonatkozó igények kielégítéséhez szükséges feltételek létrehozása biztosítja.

7.2 A felhasználók kiszolgálását a jeladó és retrospektív információk átfutási idejének csökkentésével lehet meggyorsítani. Ennek érdekében fejleszteni kell az automatizált rendszereket, és a tájékoztatási szolgálatokat el kell látni a dokumentumok gyors sokszorosítására alkalmas berendezésekkel.

7.3 A vezetők és a szakértők által kért információk relevanciájának fokozása érdekében tanulmányozni kell a felhasználók igényeit és tökéletesíteni kell a visszacsatolást.

8. A tudományos és műszaki tájékoztatási szervek feladatai

8.1 Az intézmények, vállalatok termelési és tudományos-műszaki egyesülések tájékoztatási szervei a rendszer céljai által meghatározott feladatokat látják el (Vö. 2.2), nevezetesen;

8.101 tudományos és műszaki adatokat elemeznek és értékelnek, megrendeléseknek megfelelően tudományos-műszaki prognózisokat készítenek, szemléket adnak ki, meghatározzák a tudomány és a technika reális fejlődési irányait, valamint tájékoztatást nyújtanak szakembereknek és intézményeknek;

8.102 kutatják a felhasználók információs szükségleteit azok optimális kielégítése érdekében;

8.103 gyarapítják az információs állományukat és építik a hozzájuk tartozó tájékoztatási apparátust;

8.104 információs anyagokat terjesztenek a felhasználók szükségleteinek megfelelően;

8.105 retrospektív keresést végeznek a felhasználók egyszeri igényeire;

8.106 szervezik a tudományos-műszaki tájékoztatási rendszer körébe tartozó kutatásokat, fejlesztéseket és azok részfeladatait, elkészítik az azokról szóló tájékoztatókat és továbbítják a felsőbb szintű tájékoztatási szerveknek;

8.107 fordításokat, bibliográfiákat és indexeket készítenek a megrendelők igényeinek megfelelően, és részt vesznek e tájékoztatási munka koordinálásában;

8.108 gyűjtik, értékelik, nyilvántartják és terjesztik a népgazdaság más ágazataival információcserére alkalmas tudományos-műszaki eredményeket;

8.109 információkat szolgáltatnak felsőbb tájékoztatási szervek számára a tudományos-műszaki tevékenységről és a kiemelkedő termelési és gazdasági tapasztalatokról;

8.110 információkereső rendszereket helyeznek üzembe és használnak, típus-rendszerek alapján;

8.111 segítik a szerzőket kézírataik publikálásában és letétbehelyezésében;

8.112 tudományos-műszaki propagandát végeznek, hogy a szakemberek és munkások mind szélesebb köre megismerje a tudományos, műszaki és termelési eredményeket; tapasztalatcseréket szerveznek, és részt vesznek az ágazatközi és a felsőbb szintű tájékoztatási intézmények által szervezett rendezvényeken;

8.113 oktatják a szakembereket a tudományos-műszaki tájékoztatás felhasználásának módszereire.

8.2 A vezető tudományos kutatóintézetek tájékoztatási szervei a 8.1 alatt felsorolt feladatok mindegyikét végzik intézetük szakembereinek és vezetőinek tájékoztatásához, különös tekintettel a 8.101-ben meghatározott feladatokra.

Ezekon túlmenően feladatuk:

8.21 az alárendelt intézmények és vállalatok információfeldolgozó tevékenységének irányítása és koordinálása a tematikus munkamegosztásból eredő kötelezettségek érvényre juttatásával;

8.22 a tudományos-műszaki tájékoztatás automatizált rendszerének kidolgozása és üzembehelyezése (részvétel az ágazati automatizált tájékoztatási rendszer kidolgozásában);

8.23 az alárendelt vállalatok tudományos és műszaki eredményeinek más népgazdasági ágazatba történő átadásával kapcsolatos szervezési és ellenőrzési feladatok ellátása.

8.3 Az ágazat tájékoztatási központja a 8.1 és a 8.2 pontokban leírt valamennyi feladatot elvégzi az ágazat szakértőinek és vezetőinek tájékoztatásához. Azokat a szolgáltatásait kell különösen fejlesztenie, amelyeket a rendszer alapvető célja határoz meg (vö. 2.211, 2.212, 2.213 stb.).

További feladataik:

8.301 a dokumentációs és információs tevékenység irányítása és koordinálása;

8.302 az ágazati vállalatok szabadalmi tevékenységének irányítása;

8.303 tájékoztatási kiadványok készítése és terjesztése;

8.304 a tudományos kutatások, részkutatások, fejlesztési munkák megkezdésére és befejezésére rendszeresített nyilvántartási és információs kártya benyújtásának ellenőrzése, kártyagyűjtemények létrehozása;

8.305 az ágazatot átfogó tudományos-műszaki propaganda szervezése, az ágazaton belüli propaganda koordinálása;

8.306 a szabadalmi tájékoztatás megszervezése az ágazatban;

8.307 a gyártmányinformáció megszervezése az ágazatban;

8.308 kéziratok deponálása, letétjének megszervezése és azokról referátumok készítése publikálás céljára;

8.309 dokumentummásolatok szolgáltatása megrendelésre, valamint az információs igények felmérése alapján;

8.310 az ágazat tudományos és műszaki eredményeinek más népgazdasági ágazatba való átadásának ellenőrzése és nyilvántartása;

8.311 tudományos kutatások végzése az iparági tudományos és műszaki tájékoztatási rendszer fejlesztésére, automatizált tájékoztatási rendszer kidolgozására és bevezetésére, a tájékoztatási szervek optimális szervezetének kidolgozására, módszertani anyagok készítése;

8.312 az ágazati tájékoztatási szakemberek továbbképzése és a tájékoztatási szervek módszertani irányítása;

8.313 operatív filmtájékoztató;

8.314 az ágazati tudományos-műszaki tájékoztatói rendszer képviselője az állami tájékoztatói rendszer irányító szerveinél.

/MAHOTENKO, Ju. A.: Sztandardizacija – odin iz putej povüsenija kacsesztva rabotü otraszlevüh informacionnüh szluzsb. = Naucsno-Tehnicoszskaja Informacija, 1. sor. 9. sz. 1976. p. 13–19./

Fordította: Futala Tibor

A tájékoztatói-bibliográfiai dokumentáció szabványai a Szovjetunióban

A Szovjetunióban a hatvanas évek közepétől kezdve igen nagy súlyt helyeznek a szabványosítás általános térhódítására. 1965-ben minisztertanácsi, 1970-ben pedig párt- és minisztertanácsi határozatot hoztak e célból. 1975 folyamán az 1970. évi határozat végrehajtásának felülvizsgálatára és a további tennivalók kijelölésére került sor.

A XXV. Pártkongresszus állást foglalt a szabványosítás fontosságá mellett. Eszerint a szabványosítás a leghatékonyabb, mással nem pótolható eszköze a műszaki fejlődés gyorsításának, a munkatermelékenység fokozásának, a technikai színvonal és a gyártmányminőség javításának, az ésszerű anyagfelhasználásnak, valamint a termelésirányítás korszerűsítésének.

A szabványosítás állami rendszere az országos, az ágazati, a köztársasági és a vállalati szabványosítást egyaránt felöleli, illetve szabályozza. Fontos körülmény, hogy a szabványosítási feladatokat szervezetszerűen vezetik le a népgazdasági terv feladataiból.

Tíz évvel ezelőtt évente átlagosan 700 új országos szabvány született, jelenleg már mintegy 2500. Napjainkban évente több tízezer ágazati, köztársasági és vállalati szabvány jelenik meg. Mind jobban növekszik az ágazati szabványok száma.

A nemzetközi együttműködés kényszerítő hatása és a számítógépek, illetve egyéb korszerű technika széles körű felhasználásának egészen közeli perspektívája megköveteli, hogy a tájékoztatói és a könyvtári területén, valamint az érintkezési területeken is komoly erőfeszítések történjenek a szabványosítás érdekében. Ezeknek az erőfeszítéseknek a célja elsősorban a tájékoztatói-bibliográfiai dokumentáció szabályainak és eljárásainak egységesítése, majd az egységessé tett szabályok korszerűsítése szoros kooperációban az erre törekvő nemzetközi szervezetekkel (IFLA, ISO és NTMIR).

A tájékoztatói-bibliográfiai dokumentáció szabványosításának első hulláma a Szovjetunióban a hatvanas és

a hetvenes évek fordulójára esett. Ekkor – az *Egységes Katalógizálási Szabályzatban* felhalmozódott gazdag tapasztalatokból kiindulva és az ország valamennyi jelentős tájékoztatói intézménye és nagykönyvtára közreműködésével – a következő szabványok láttak napvilágot:

GOSZT 7.1–69	Nyomdatermékek leírása bibliográfiai és tájékoztatói kiadványok számára
GOSZT 7.2–69	Periodikus kiadványok leírása katalógusok számára
GOSZT 7.3–69	Könyvek leírása katalógusok számára
GOSZT 7.13–70	Speciális műszaki dokumentációk leírása katalógusok számára
GOSZT 7.12–70	Orosz szavak és szóösszetételek rövidítése katalógusokban és bibliográfiai leírásokban
GOSZT 7.8–70	Periodikus kiadványok címének rövidítése
GOSZT 7.11–70	Európai külföldi nyelvek szavainak és szóösszetételeinek rövidítése katalógusokban és bibliográfiai leírásokban
GOSZT 7.4–69	Kiadványok címlapadatai
GOSZT 7.5–69	Folyóiratcikkek kiadói és nyomdai kialakítása
GOSZT 7.6–69	Bibliográfiai hivatkozások
GOSZT 16447–70	Kiadványtípusok és meghatározásaik
GOSZT 16448–70	Bibliográfiai szakkifejezések és meghatározások
GOSZT 7.7–69	Normatív-műszaki előírások

Noha e szabványok megjelenése jelentős siker volt, a gyors munka és a tapasztalatlanság következtében nem minden előírásuk és meghatározásuk mondható pontosnak és összehangoltnak. Részint ez a tény, részint pedig a nemzetközi együttműködés erősödése és a technikai feltételek változása arra késztetett, hogy megjelenésüket követően rövidesen hozzákezdjenek felülvizsgálatukhoz és tökéletesítésükhöz.

A szabványosításnak ez a második hulláma a hetvenes évek közepén a legtöbb energiát az új bibliográfiai leírási szabvány elkészítésére fordította. Ez a széleskörűen egyeztetett, teljesen korszerű és a nemzetközi követelményeknek megfelelő szabvány az 1969-ben és 1970-ben kiadott különféle leírási szabványokat fogja felváltani.

Időközben a többi tájékoztatói-bibliográfiai dokumentációs szabvány korszerűsítésén is munkálkodtak. A felülvizsgált szabványok közül az orosz nyelvű rövidítések (GOSZT 7.12–77), a címlapadatok (GOSZT 7.4–77) és a bibliográfiai terminológia (GOSZT 7.0–77) szabványa máris érvényben van.

1980-ig új témák szabványosítását is tervezik. Így mindenekelőtt újabb kiadványtípusok (térképek, zene-művek, hanglemezek, képzőművészeti alkotások) leírása-